

Ympäristöministeriö

PL 35

00023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Viite: Lausuntopyyntö 9.3.2010, Dnro YMP35:00/2007

LAUSUNTO EHDOTUKSESTA UUDEKSI JÄTELAIKSI JA MUUTOSEHDOTUKSISTA YMPÄRISTÖNSUOJELULAKIIN

Ympäristöministeriö on kirjeellään YM036:00/2007 pyytänyt Kaupan liiton lausuntoa jätelainsäädännön kokonaisuudistuksesta. Kaupan Liitto esittää lausuntonaan kohteliaimmin seuraavaa:

Kaupan liiton mielestä on hyvä, että jätelakiehdotukseen on kirjattu selkeästi erikseen tuottajan ja jakelijan vastuut. Tämä selkiyttää huomattavasti tuottajavastuun käsitettä nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna.

Jätedirektiivin toimeenpanossa tulee mielestämme nykyistä selkeämmin ottaa huomioon se, miten Suomi poikkeaa muista jäsenmaista. Suomi on EU:n 27 jäsenmaan joukossa pinta-alaltaan kuudenneksi suurin (304 510 000 km²), mutta väestötiheydeltään (17,4 henkeä/km²) pienin. Vastaavasti esimerkiksi Belgian väestötiheys on 350,4, Saksan 229,9, Unkarin 108,1, Italian 201,2 ja Alankomaiden 485,3 henkeä neliökilometrillä (Eurostat). Esimerkiksi nämä tosiasiat antavat Suomelle vahvat perusteet toimeenpanna jätedirektiivi Suomen kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä ei ole ristiriidassa direktiivin lähtökohdan, ympäristö- ja terveyshaittojen torjumisen kanssa, vaan ympäristön ja talouden kannalta paras mahdollinen toimintatapa.

KUNNAN JÄRKESTÄMÄ JÄTEHUOLTO, 5 LUKU

Yrityksille, laitoksille ja kiinteistöille tulee säilytetään mahdollisuus kilpailuttaa asumis- ja yhdyskuntajätteidensä jätteenkuljetus. Työryhmän ehdotuksen 24 §:ään sisältyy kaksi mallia, joista Kaupan liitto kannattaa nk. sopimusperäisen jätteenkuljetuksen salliva vaihtoehtoa 2.

TUOTTAJAVASTUU, 6 LUKU

Pakkausten materiaali-kohtainen tuottajavastuu

Jätelakiehdotuksessa esitetään, että osittaista tuottajavastuuta koskevasta säännöksestä luovuttaisiin. Näkemyksemme mukaan materiaali-kohtaista tuottajavastuuta kehitettäessä ei tule vaarantaa 1990-luvun puolivälistä saakka tehokkaasti toiminutta pakkausten hyötykäyttöjärjestelmää. Alueellisista vastaanottopaikoista koostuvan keräysverkoston avulla on ylitetty EU:n pakkaus- ja pakkausjätedirektiivin mukaiset kierrätys- ja hyötykäyttötavoitteet.

Jakelijan sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vastaanottovelvollisuus

Kauppa on liiketoimintaa, ja sen tehtävä on tarjota asiakkaille laadukkaita tuotteita ja palveluja turvallisessa ympäristössä. Ehdotuksessa uudeksi jätelaiksi myymälä veloitetaan vastaanottamaan kotitalouksista sähkö- ja elektroniikkaromua, jos myymälä ei voi järjestää vastaanottoa muussa myymälän läheisyydessä sijaitsevassa paikassa.

Turvallisen ja laadukkaan jätehuollon organisoiminen vaatii kuitenkin erityisosaamista, joten se tulee keskittää siihen erikoistuneiden yritysten hoidettavaksi. Sähkö- ja elektroniikkaromuille on Suomessa jo useita satoja tuottajayhteisöjen organisoimia vastaanottopaikkoja, joihin laitteita voidaan toimittaa maksutta ja rajattomasti. Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajayhteisöt myös kehittävät palautepesteverkostoaan.

Käytöstä poistettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vastaanoton järjestäminen vaatii erityisosaamista, eikä kauppoilla ole jätteiden välivarastoinnin ja vastaanoton vaatimaa tietotaitoa. Kaupan alaan kuuluva työvoiman vaihtuvuus vaikeuttaa entisestään henkilökunnan asianmukaista kouluttamista. Tämä korostuu erityisesti pienissä myymälöissä, joissa henkilökuntaa on vähän ja joiden tiloja ei ole suunniteltu jätteiden vastaanottoon ja välivarastointiin. Asiantunteva palvelu sekä asianmukaiset ja turvalliset tilat romun vastaanotossa ovat kaupan henkilökunnan työturvallisuuden lisäksi ennen kaikkea myös kuluttajan etu.

Kaupan tilaongelman vuoksi niihin palautuva sähkö- ja elektroniikkaromu on useimmissa eri kauppatyypeissä välivarastoitava samassa tilassa myytävien tuotteiden kanssa. Sähkö- ja elektroniikkaromu pitää sisällään myös ongelmajätteiksi luokiteltuja energiansäästölamppuja. Energiansäästölamppujen sisältämä elohopea on raskasmetalli, eli se on ihmiselle hyvin haitallinen. Tämän vuoksi elohopea tulee Kaupan liiton mielestä kerätä mahdollisimman turvallisesti, tehokkaasti ja ammattitaitoisesti. Energiasäästölamppun sisältämä elohopea voi

kuitenkin lampun rikkoutuessa vapautua ympäristöön. Tämän vuoksi myös Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) on ottanut kielteisen kannan (Dnro 995/0900/2010) energiansäästölampujen palauttamiseen elintarvikehuoneistoina toimiviin myymälöihin (liite 1). Evira on huolissaan myös kuljetusten työturvallisuudesta, mikäli käytettyjä energiansäästölamppuja rikkoutuu kuljetuksen aikana ja elohopeahöyryä vapautuu kuljetusvälineen kuormatilaa.

"Käytettyjä energiansäästölamppuja ei voi sallia palautettavaksi elintarvikehuoneistoon eikä niitä voi kuljettaa elintarvikkeiden kanssa samassa kuormatilassa, koska jos lamppuja rikkoontuu keräysastiassa voivat kuormatilassa olevat elintarvikkeet altistua elohopeahöyrylle. Lisäksi elintarvikkeiden saastumisriskiä kuljetuksen yhteydessä lisää kylmäkoneen tuottama voimakas ilmavirtaus. Myös kuljetusvälineen kuljettajan työturvallisuus vaarantuu kuljetuksen aikana, jos elohopeahöyryä on kuljetusvälinen kuormatilassa.

Kaupan liiton mielestä kaupan henkilökunnan työturvallisuus tulee ehdottomasti ottaa huomioon kauppatyypistä riippumatta. Kaupan liitto ei myöskään pidä kilpailunäkökulmasta oikeana päätöstä, jossa osa kauppatyypeistä vapautetaan energiansäästölampujen vastaanotosta. Osa kaupoista joutuu vastaamaan muista liikkeistä ostettujen energiansäästölampujen vastaanoton kustannuksista, ja niiden henkilökunta ja asiakkaat altistuvat elohopeahöyryriskille.

Kaupan liiton mielestä jätelakiehdotuksessa tulee sähkö- ja elektroniikkaromun vastaanotossa myymälään ottaa huomioon ehdotuksen 52§:n asetuksenantovaltuutus, joka mahdollistaa poikkeuksen tuottajan tai jakelijan velvollisuudesta ottaa vastaan jätteenä käytöstä poistettu tuote, jos se on saastunut ja aiheuttaa siten henkilöstölle terveys- tai turvallisuusriskin.

Mielestämme kohtuuttomuuksien ja terveys- ja turvallisuusriskin välttämiseksi tulee myös uudessa laissa hyödyntää täysimääräisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/96/EY sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta artiklan 5 sallima joustovara, jonka mukaan vastaanotto voidaan toteuttaa myös muualla kuin myymälässä, jos se on loppukäyttäjälle maksutonta ja yhtä vaivatonta kuin myymälävastaanotto. Tämän vuoksi Kaupan liitto esittää, että jätelakiehdotuksen 39 §:n 1 momentin 2 luetelmakohta muutetaan seuraavasti: **"kotitaloudesta peräisin olevat ja niihin rinnastettavat sähkö- ja elektroniikkalaitteet, joiden tilalle ostetaan uusi vastaava laite; jakelija voi järjestää vastaanoton myös muussa paikassa siten, että sähkö- ja elektroniikkaromun palauttaminen ei tule loppukäyttäjän kannalta vaikeammaksi ja että palauttaminen on kuluttajalle maksutonta"**.

Suomessa on viisi eri sähkö- ja elektroniikkaromun tuottajayhteisöä, jotka aiemmin ovat kukin viestineet SE-laitteiden kierrätysmahdollisuuksista kuluttajalle omilla Internet-sivuillaan sekä erilliskampanjoin. Joulukuussa 2009 eri sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajayhteisöjen hallitusten puheenjohtajat ja jakelijat allekirjoittivat yhteisen näkemyksen SE-romun keräyksen ja tiedotuksen kehittämisestä (liite 2), ja allekirjoituspöytäkirja toimitettiin 8. joulukuuta 2009 jälkityöryhmälle. Tuottajayhteisöt ja jakelijat sitoutuvat kehittämään SE-laitteiden keräystä ja tiedottamista tavoitteenaan taata direktiivin 2002/96/EY artiklassa 5(b) mainittu loppukäyttäjän kannalta helppo ja maksuton SE-laitteiden palautusjärjestelmä. Mielestämme tämä asia tulee ottaa huomioon. Se tukee 39 §:n SE-laitteiden vastaanoton järjestämistä muussa paikassa kuin myymälässä silloin, jos se ei tule loppukäyttäjän kannalta vaikeammaksi ja säilyy maksuttomana.

Kaupan liiton mielestä laadukkainta, turvallisinta ja kustannustehokkainta niin ympäristön kuin kuluttajankin kannalta on antaa sähkö- ja elektroniikkaromun keräys ammattilaisten hoidettavaksi vastaanottopaikoissa, jotka on sitä varten suunniteltu ja jotka ovat kuluttajien näkökulmasta helposti saavutettavissa. Näin tuottajien resurssit voidaan keskittää peruskeräysverkon kehittämiseen ja siitä tiedottamiseen, mikä on myös kuluttajan etu.

Tuottajan rekisteröitymisen varmistaminen

Kaupan liiton mukaan rekisteröitymisen varmistamiseksi riittää, että tuottaja ennen tuotteen jakelua ilmoittaa jakelijalle kuulumisestaan tuottajarekisteriin. Mielestämme ei ole kohtuullista luoda lainsäädäntöä, jossa elinkeinoelämä pistetään valvomaan itseään, vaan viranomaisella tulee olla riittävät resurssit valvoa lainsäädännön toimeenpanoa.

Tuottajayhteisö ja sen toiminta

Jätelakiehdotuksen 47 §:n mukaan vain tuottajat voivat perustaa tuottajayhteisön ja kuulua siihen. Kaupan liitto haluaa ottaa kantaa pakkausten tuottajavastuuseen. Lakiehdotuksessa tuottajia ovat vain ammattimaiset tuotteen pakkaajat tai pakatun tuotteen maahantuojat. Tällä hetkellä pakkausalan tuottajayhteisöihin kuuluvat tuottajien ja niitä edustavien yhteisöjen lisäksi jakelijoiden edustajia, pakkauksia valmistava teollisuus sekä eräissä tuottajayhteisöissä myös jätealan operaattoreita.

Kaupan liiton mielestä lakiehdotuksen rajoitus pitäisi poistaa ja korvata se tuottajavastuujaoon esittämällä säännöksellä, jonka mukaan pakkausten tuottaja voi huolehtia tuottajavastuuvollisuuksistaan yhteistoiminnassa muiden

tuottajien ja toimijoiden kanssa. Pakkausten tuottajat perustaisivat keskenään tai yhdessä muiden toimijoiden kanssa tuottajayhteisön, liittyisivät hyväksytyyn yhteisöön tai tekisivät sopimuksen hyväksytyn tuottajayhteisön kanssa. Pakkausteollisuuden mukana olo tuottajayhteisöissä varmistaa hyötykäyttötavoitteiden tehokkaan saavuttamisen, joten pakkausalan tuottajayhteisöön tulee voida kutsua mukaan tuottajia edustavia yhteisöjä, jakelijan edustajia sekä pakkausteollisuuden edustajia. Näin tuottajayhteisön toiminta kattaa koko jakeluketjun valmistajista kauppaan ja varmistaa tehokkaan järjestelmän.

Kunnioittavasti
KAUPAN LIITTO

Juhani Pekkala
Toimitusjohtaja